

Львова О. Л.

канд. юрид. наук, старший наук, співроб.

Ін-ту держ. і права ім. В.М. Корецького НАН України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГЕНДЕРУ В УКРАЇНІ ТА СВІТОВІ РЕАЛІЇ

Одним з проявів принципу рівності є рівність чоловіків і жінок, тобто незалежність рівного підходу від статі, що дістав назву принципу Гендерної рівності. Гендерна рівність - складова загального принципу рівності як принципу демократичної побудови суспільства.

На сьогодні як юридична наука, так і практика орієнтовані на вивчення та впровадження у життя «здорових» гендерних перетворень. Зокрема, проблеми гендерної рівності стали центральним об'єктом наукових досліджень таких вітчизняних вчених, як Н. Болотіна, О. Матвієнко, Т. Мельник, Н. Оніщенко та ін.

У країнах світу відбувається процес наповнення гендерним змістом національного законодавства. Національні конституції гарантують рівність основних прав та свобод для всіх громадян, і більша їх частина прямо констатує забезпечення рівності прав громадян незалежно від їх віку, раси та статі. Майже усі уряди підписали Загальну декларацію прав людини, прийняту ООН у 1948 р., ряд інших міжнародних угод, які беруть під захист жінок та дітей, серед них - Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, яка вважається міжнародним біллем щодо прав жінок.

На сучасному етапі про подолання вказаних стереотипів свідчить прийнятий Верховною Радою України Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. (далі - Закон) [6]. Зокрема, ст. 3 Закону визначає основні напрями державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, серед яких: недопущення дискримінації за ознакою статі, забезпечення рівної участі жінок та чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень, формування відповідального материнства і батьківства, виховання і пропаганду серед населення України культури гендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері та інше. Неабияке значення має закріплене у ст. 4 Закону положення, відповідно до якого чинне законодавство України та проекти нормативно-правових актів підлягають гендерно-правовій експертизі, результатом чого є надання висновку щодо їх відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Проведення гендерної експертизи у різних галузях права підтверджує появу нової галузі права - гендерного права як комплексного правового інституту, який складається з правових норм, які встановлюють засоби забезпечення рівності прав людини незалежно від статі, а також передбачають межі допустимих відмінностей у правах, незалежно від статі [2, с. 9].

По-різному відбувається процес освоєння гендеру нового часу й відображення його в чинному законодавстві різних галузей права. Навіть Європа не є гендерно однорідною та має певні особливості щодо гендерного втілення в праві північних і південних країн Центральної Європи, країн Балтії, Східної Європи, країн СНД тощо. Та попри всі особливості існує тенденція до зближення гендерних процесів в юридичному їх виразі, а саме формування гендерного компонента в системі законодавства [5, с. 42-43].

Паралельно із зазначеними позитивними процесами у світі поширюється руйнівна тенденція зловживання поняттям гендеру для легалізації особистих, суб'єктивних відхилень, про які далі йтиме мова.

В 2-й половині ХХ ст. використання терміну «гендер» змінилося в сторону визначення сексуальної ідентичності індивіда. Слово «гендер» стало феміністичним терміном. Гендерні феміністки стали відокремлювати стать від гендеру з метою допомогти жінкам залишити місце, відведене їм природою та суспільством. На їх думку, гомосексуальна, гетеросексуальна і бісексуальна орієнтація мають однакове значення і залежать від переваг індивіда [3, с. 495-496].

В якості плацдарму для поширення своїх ідей прибічники нової перспективи обрали ІV Всесвітню конференцію ООН щодо становища жінки, яка відбулася у вересні 1995 року в Пекіні. Керівництво конференції оголосило таке формулювання терміну «гендер» - він вказує на відносини між чоловіком і жінкою, що засновані на ролях, які суспільство визначає і присвоює одній та іншій статі».

Прибічники гендерної перспективи стверджують, що «не буває «природних чоловіків» і «природних жінок», немає сукупності характеристик і моделей поведінки, притаманних виключно одній статі» [1, с. 114].

Однак учасники конференції - представники націй, які захищають життя та сімейні цінності, виступили проти таких пропозицій, особливо, коли виявили, що в пекінському документі свавільно виключено з програми слова «дружина», «чоловік», «мати», «батько».

Заначена проблема особливо загострюється з урахуванням того, що для гендерних феміністок існує п'ять статей, а не дві: слід говорити не про чоловіків та жінок, а про «гетеросексуальних жінок, гомосексуальних жінок, гетеросексуальних чоловіків, гомосексуальних чоловіків і бісексуалів» [1, с. 123- 125].

Ця руйнівна тенденція почала справляти свій вплив й на країну.

Так, Урядом М. Азарова 10 лютого 2013 року до Верховної Ради було подано проект закону № 2342 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії дискримінації в Україні», метою якого є, відповідно до пояснювальної записки, «врахування міжнародних стандартів та рекомендацій у сфері захисту прав та свобод людини і громадянина», у даному

разі такими стандартами вважаються закріплення певних прав за сексуальними меншинами (14 травня 2013 р. розгляд даного законопроекту було відкладено). Це становить суттєву небезпеку для нинішнього та майбутніх поколінь.

У чому полягає ця небезпека? - ставить питання адвокат С. Гула, надаючи одночасно аргументовані відповіді. По-перше, в Україні на законодавчому рівні пропонується ввести поняття «сексуальна орієнтація» (зміна ст. 2 Кодексу законів про працю). Це може потягнути надання додаткових прав представникам сексменшин (наприклад, усиновлювати дітей), що не лише руйнує сім'ю, а й основи здорової моралі суспільства. По-друге, на законодавчому рівні мають вводитися безпрецедентні поняття, а саме: непряма дискримінація, оголошений намір про дискримінацію, підбурювання до дискримінації, пособництво у дискримінації (ст.ст. 1 і 5 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»). Це означає, зокрема, якщо хтось захотів би сказати в церкві про те, що гомосексуалізм - гріх, то це буде розцінено не лише як намір про дискримінацію, а й підбурювання цілої спільноти до дискримінації, і в такому разі наставатиме юридична відповідальність, можливо адміністративна чи навіть кримінальна [4].

Ще однією вагомою, на наш погляд, загрозою є запропоновані законопроектом № 2342 зміни до ст. 2 Кодексу законів про працю України, проголошуючи рівність трудових прав усіх громадян України, не залежно від сексуальної орієнтації.

А як ставитимуться батьки традиційних сімей (і самі автори законопроекту), якщо їх дитину навчатиме чи лікуватиме особа тієї ж статі, але з порушеною сексуальною орієнтацією?

При цьому автори проекту закону № 2342 переконані, відповідно до пояснювальної записки, що даний «проект не потребує проведення громадського обговорення». Ймовірно, передбачаючи всенародне обурення зазначеними новелами, вони саме таким чином захистили свої правотворчі ідеї.

Окрім того, у пояснювальній записці значиться, що «запропоновані зміни до Кодексу законів про працю України безпосередньо впливають із Конституції України». Виникає питання - чи уважно знайомилися автори законопроекту з Преамбулою Конституції України 1996 р.?

А там проголошено, що Верховна Рада України від імені Українського народу приймає цю Конституцію, «виражаючи суверенну волю народу, спираючись на багатовікову історію українського державотворення, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями».

Невже гомосексуалізм - це наша багатовікова історія, прояв нашої совісті і наша турбота про майбутні покоління?! Історія свідчить, що це явище ніколи не вважалося нормальним та здоровим для будь-якого суспільства і суперечить

природному праву і, відповідно, принципу верховенства права, який нині має панувати в Україні.

Список використаних джерел:

1. Альзамора Реворедо О. Тендерная идеология: опасности и цели // Лексикон Дискуссионные темы и неоднозначные термины в сфере семьи, жизни и этики. - М. Изд-во Францисканцев, 2009. - С. 113-128.
2. Болотіна Н.Б. Соціальне законодавство України: Тендерна експертиза. - К.: Логос, 2001.-82 с.
3. Вольмер де Коль Б. Новые определения тендера // Лексикон. - С. 495-510.
4. Гула С. Пять главных опасностей новой гомосексуальной инициативы правительства: законопроект 2342 // Електронний ресурс: Закон онлайн. - Режим доступу: <http://www.zakon-online.com.ua/prava-cheloveka/pyat-glavnyh-opasnostey-novoy-gomoseksualnoy-iniciativy-pravitelstva-zakonoproekt-2342.html>.
5. Мельник Т.М. Міжнародний досвід тендерних перетворень. - К.: Логос, 2004. - 320 с.
6. Офіційний вісник України: Щотижневий збірник актів законодавства. - № 40. - 2005. - С. 48-55.